

Iwona Sikorska
<https://orcid.org/0000-0002-1309-8065>
e-mail: i.sikorska@uj.edu.pl
Uniwersytet Jagielloński

Wprowadzenie

Wiek XX nazwano wiekiem dziecka, gdyż stało się ono nie tylko obiektem zainteresowania badaczy uznających specyfikę i wyjątkowość rozwojową tego okresu życia, ale również filozofów i antropologów przyznających dziecku niezbywalne prawa jako istocie ludzkiej (Kryńska i in., 2021). Rozumiane są one jako zbiór praw i wolności, które przysługują wszystkim dzieciom niezależnie od ich pochodzenia, płci, rasy, wyznania czy statusu społecznego. Ich celem jest ochrona i pomoc dzieciom w rozwoju, zapewnienie godnych warunków życia oraz umożliwienie pełnego uczestnictwa w społeczeństwie. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989 r. jest międzynarodowym dokumentem gwarantującym wszystkim dzieciom szanse na szczęśliwe życie (ONZ, 1989). Inny ważny krok ku stwarzaniu optymalnych warunków rozwoju młodego pokolenia to raport Jacques'a Delorsa z 1991 r. wyznaczający zadania wobec edukacji w XXI wieku, które kładą nacisk na holistyczny rozwój, niezbędny dla uczniów w meandrach ponowoczesnego świata. Cztery filary edukacji to: uczyć się, aby wiedzieć; uczyć się, aby działać; uczyć się, aby żyć razem i uczyć się, aby być (Rabczuk, 1997). Obydwa dokumenty o skali ogólnoswiatowej zobowiązują do podjęcia działań systemowych dla dobra dziecka, aby jego życie było dobre i szczęśliwe.

Wobec rosnącej świadomości społecznej dotyczącej potrzeb dzieci, posiadanych przez nie praw, wielu gwarancji i wsparcia systemowego rodzice, nauczyciele i badacze pytają dziecko XXI wieku, jak się ono czuje, czy lubi swoje życie. Jest to pytanie o dobrostan subiektywny, który wyraża się indywidualną opinią, relacją o własnych uczuciach. Jest on uważany za istotny wskaźnik rozwojowy. Wysoki poziom dobrostanu zwykle dobrze rokuje dla rozwoju bez trudności oraz dla sukcesu edukacyjnego. Z kolei jego niski poziom często łączy się z zakłóceniami w rozwoju, tendencją do

uzależnień, zachowaniami agresywnymi lub lękowymi (Huebner i in., 2000). Refleksja nad dobrym samopoczuciem dziecka w kontekście edukacyjnym jest ważnym zadaniem dorosłych, którzy towarzyszą mu w rozwoju. Tematyce dobrostanu dziecka, niezwykle aktualnej wobec coraz częściej widocznych współcześnie jego niedostatków, poświęcony jest obecny numer „Edukacji Elementarnej w Teorii i Praktyce”.

Prezentowane w części pierwszej zeszytu artykuły mają charakter przeglądowy. Ich motywem wiodącym jest dobrostan dziecka analizowany głównie w kontekście szkolnym.

W pierwszym artykule tej części Czytelnik zapozna się z podstawową terminologią, definicjami oraz sposobami pomiaru dobrostanu subiektywnego w dotychczasowych badaniach krajowych i międzynarodowych. Artykuł Iwony Sikorskiej jest wprowadzeniem teoretycznym w bardziej szczegółowe refleksje kolejnych autorek.

Magdalena Grochowalska zwraca uwagę na znaczenie „słuchania głosu dzieci” w identyfikowaniu zagrożeń zdrowia psychicznego oraz wzmacnianiu tak zasobów osobistych, jak i wspierającej kultury szkoły. Artykuł jest okazją do poznania ciekawej propozycji holistycznego ujęcia organizacji szkoły sprzyjającej utrzymaniu dobrostanu uczniów edukacji elementarnej.

Chęć podjęcia wysiłku i uczenia się, motywacja do poszukiwania rozwiązań to wątek podjęty przez Agnieszkę Leszcz-Krysiak w artykule o nastawieniu na własny rozwój u dzieci w młodszym wieku szkolnym. Prezentując propozycje teoretyczne Carol S. Dweck (*growth mindset*), autorka przytacza projekt *Jak pracować z dziećmi nad wytrwałością* wraz z inspirującym przykładem scenariusza zajęć.

Joanna Antosik analizuje pedagogikę Gestalt jako koncepcję edukacyjną budzącą samoświadomość uczniów i nauczycieli, która może być dobrą drogą utrzymania dobrostanu psychicznego dwóch głównych podmiotów procesu edukacyjnego. Autorka przywołuje znaną teorię dobrostanu autorstwa Carol Ryff i na jej podstawie interesująco przedstawia założenia pedagogiki Gestalt.

W drugiej części tomu – *Varia* – Czytelnik znajdzie teksty poruszające inne ważne zagadnienia związane z teorią i praktyką edukacji dzieci. Tym razem będą to artykuły dotyczące rozwoju mowy przedszkolaków, stymulowania pojęć matematycznych oraz kształcenia literackiego u dzieci. Ponadto przedstawiona zostanie propozycja „edukacji przez służbę” w kształceniu akademickim przyszłego nauczyciela.

Bibliografia

- Huebner, E.S., Funk, B.A. i Gilman, R. (2000). Cross-sectional and longitudinal psychosocial correlates of adolescent life satisfaction reports. *Canadian Journal of School Psychology, 16*(1), 53–64. <https://doi.org/10.1177/082957350001600104>

- Kryńska, E.J., Kalisz, Ł., i Suplicka, A. (red.). (2021). *Między godnością a zniewoleniem*. T. 1: *Godność jako fundament praw człowieka*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- ONZ, 1989. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. Dz. U. 1991 nr 120, poz. 526. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/O/D19910526.pdf>
- Rabczuk W. (1997). Strategiczne cele w świetle Raportu J. Delorsa i Białej Księgi Unii Europejskiej. W: A. Bogaj (red.), *Realia i perspektywy reform oświatowych*. Instytut Badań Edukacyjnych.